

Oponentský posudek diplomové práce Lydie Keprové: Jak se žije rodičům na rodičovské dovolené?

Oponentka: Mgr. Eva M. Hejzlarová

Diplomová práce Lydie Keprové „Jak se žije rodičům na rodičovské dovolené?“ se zabývá životními podmínkami rodičů na rodičovské dovolené v České republice. Tyto chce identifikovat a analyzovat. Dílčími cíly diplomové práce jsou analýza ekonomické situace rodičů na rodičovské dovolené, analýza podmínek pro využití služeb péče o děti, zejména krátkodobého charakteru, a analýza možností využití služeb prevence sociální izolace (např. mateřských center). Součástí práce je také analýza aktérů.

Téma práce je velmi aktuální, jeho zpracování více než uspokojivé. Oceňuji přitom zejména množství nashromážděných dat a pestrost uplatněných metod. Diplomová práce je akademicky relativně zralá a splňuje nároky, které jsou na ni kladeny. Přesto lze mít k práci několik výhrad.

První se týká **strukturace práce**. Autorka si v úvodu vymezí předmět zkoumání, resp. operacionalizuje životní podmínky rodičů na rodičovské dovolené na tři oblasti, kterým se chce věnovat. Čtenáři/ce nicméně zůstává zatajeno, proč si autorka vybrala právě tyto tři oblasti. Příliš nepomůže ani oddíl nazvaný teoretická východiska. Ten je sice relativně rozsáhlý a zmiňuje řadu konceptů relevantních rodinné politiky a teorii rodiny, ale přesto se zbytkem práce příliš nekomunikuje (přitom by zde byl prostor věnovat se právě teoretickým východiskům, které by „ukotvily“ ony tři výše zmíněné oblasti). Vadou na vnitřní soudržnosti práce je podle mého také analýza aktérů. Ta je celkově provedena uspokojivě. Výhradu lze mít pouze k tomu, že autorka převzala výčet aktérů z materiálu MPSV (s. 80) a nepodrobila jej kritickému zkoumání. Z analýzy tak vypadly politické strany, které jsou podle mého názoru jedním z nejvýznamnějších aktérů rodinné politiky. Strany svůj vliv pochopitelně uplatňují prostřednictvím „statických“ ministerstev, krajů apod., které ve výčtu jmenovány jsou, nicméně jsou to až politické strany, které jednání těchto institucí dodávají specifickou zaměřenost a dynamiku. Otazník lze nicméně vznést nad zařazením analýzy do celku diplomové práce. Pokud autorka na začátku deklaruje, že se chce ve své práci zabývat životními podmínkami rodičů na rodičovské dovolené v České republice (resp. analýzou ekonomické situace rodičů na rodičovské dovolené, analýzou podmínek pro využití služeb péče o děti a analýzou možností využití služeb prevence sociální izolace), nečekám jako čtenářka-posuzovatelka jinou linku a analýza aktérů mě překvapí (kdyby po ní následoval návrh politiky, měla by své místo – takto na mě působí trochu samoúčelně).

Další vadou na jinak relativně zdařilé práci je pro mě **nevyrovnaná úroveň příspěvků zařazených v oddílu Teoretická východiska**. Příkladem je např. kapitola 4.2 „Změna hodnot, emancipace žen a rovnost pohlaví versus udržení některých tradičních hodnot“, která je z velké části věnována myšlenkám Petra Saka, které jsou z odborného hlediska minimálně sporné, další část je pak věnována definici genderové rovnosti Rady Evropy – spojení obého je bohužel bez většího komentáře, který chybí, nesrozumitelné. Otázkou je pro mě rovněž zařazení kapitoly 4.6 Důsledky změn ve společnosti do Teoretických východisek (kapitola se zabývá snížením porodnosti a nerovnováhou nabídky a poptávky po službách péče o děti).

Výhrady lze rovněž mít ke kapitole 3.3, která se zabývá **metodologií**. Autorka sice vyjmenovává jednotlivé metody: studium odborných pramenů, sekundární analýzu výsledků výzkumů a šetření, sekundární analýzu a komparaci statistických dat, rozhovory s odborníky, analýzu aktérů, malý kvalitativní výzkum – dotazníkové šetření, ale popisu konkrétní aplikace jednotlivých metod se příliš

nevěnuje. Bohužel tak např. není jasné, s jakými odborníky autorka hovořila. Specifikaci provedení kvalitativního výzkumu lze dohledat na s. 35. Ani zde mu ale bohužel není věnována dostatečná pozornost. Nedozvíme se proto, proč se autorka rozhodla distribuovat dotazníky v gynekologické ordinaci, což velmi pravděpodobně (a pro mě nepochopitelně) vyloučilo z výzkumu muže. Diskutována není ani otázka toho, zda lze dotazník – byť s tzv. otevřenými otázkami – považovat za nástroj kvalitativního výzkumu. Ujasnění by přitom bylo na místě, protože autorka v průběhu práce zároveň neustále zdůrazňuje, že se jedná o nereprezentativní vzorek, tj. že výsledky výzkumu nejsou zobecnitelné na celou populaci. To je ale z povahy kvalitativního výzkumu jasné.

Práce se zdroji je z hlediska formálních náležitostí na dobré úrovni. Výhrady lze však v některých případech mít ke zdrojům samotným: citování wikipedie (s. 28 – heslo „socializace“) nebo internetových stránek nakladatelství Portál (s. 30) nelze v daném kontextu považovat za adekvátní diplomové práci (podobné zdroje samozřejmě využívat lze, ale v případě wikipedie např. ve chvíli, kdy je daný jev-heslo nový a nelze ho dohledat v etablovaných publikacích). Jako nepřilíši šťastné vnímám i odvozené citování – v části kapitoly 4.1 jsou představovány myšlenky Ulricha Becka, ovšem v parafrázi Sirovátky, v kapitole 4.2 je podobně prezentován Ralf Dahrendorf, zde podle Prudkého. Vzhledem k tomu, že práce Becka i Dahrendorfa vyšly v češtině, není důvod, proč odkazovat na jejich – byť zkušené – interpretátory. Diplomová práce tím může pouze ztratit, nikoli získat...

Diplomová práce je formálně na velmi dobré úrovni. Přesto by prospěla korektura, která by odstranila zejména relativně častější chyby v psaní velkých písmen (zejména na začátku vět) a další drobné vady (tabulka č. 1 je na s. 19, v textu se hovoří o tom, že ji najdeme na s. 15, podobně je chybně avizována tabulka č. 12, na s. 51 je dvouřádková mezera, nestejný font v seznamu literatury).

Přestože se většina mého posudku zabývá výhradami, které lze vůči předkládané diplomové práci mít, je celkový dojem z práce dobrý – výhrady patří spíše do kategorie „pokročilé“. Autorka uplatnila pestrou škálu metod a přístupů k dané materii, práce je co do uváděných dat fundovaná a je vidět, že jí byla věnována energie. Výhrady tak mají sloužit spíše jako reflexe nutná pro další akademický či profesní růst autorky. **Celkově doporučuji bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně až velmi dobře.**

Možné otázky k obhajobě:

- 1) Jaká další kritéria (úhly pohledu, řezy) lze při posuzování životních podmínek rodičů na rodičovské dovolené v České republice uplatnit (kromě těch, které jste uvedla Vy, tj. ekonomická situace rodičů na rodičovské dovolené, podmínky pro využití služeb péče o děti a možnosti využití služeb prevence sociální izolace)?
- 2) Jak se - podle Vás – budou podmínky čerpání rodičovského příspěvku v budoucnu měnit? Je podle Vás např. možné, že bude zrušeno omezení rozsahem pobytu dítěte v zařízení předškolní péče? Za jakých okolností? Uvažujte o této otázce jak ve vztahu k aktérům, tak ve vztahu k typu sociálního státu.

Mgr. Eva M. Hejzlarová

V Praze dne 18. června 2009